

REACTIE

Reactie op 'Nationale Visie op Duurzame Koolstof in de chemische industrie'

- 1 Het brengen van een systeemvisie op de transitie is goed en noodzakelijk. Wij herkennen ons in grote lijnen in het document waar veel in terug komt dat vanuit de GCNE achterban eerder is gestimuleerd:
 - a. [Actie Agenda GCNE](#) februari 2021, eerste beschrijving van de transitie
 - b. Brightsite Transitie Outlooks [2022](#), [2023](#) en [2024](#).De drie ontwikkelroutes en de betrokken onzekerheden in het document beschrijven de situatie goed.
- 2 **Urgentie, extra tijdslijn opnemen 2027:** De drie beschreven hoofdroutes in het expert advies kenmerken zich alle drie door de inzet van veel nieuwe processen en installaties die veelal door jonge bedrijven worden ontwikkeld. GCNE zet zich ervoor in om in 2027 opschaling van deze bedrijven mogelijk te maken. Langetermijn visie vergt korte termijn actie. De korte termijn vertaling van de visie verdient meer aandacht en in deze reactie geeft GCNE hier handvaten voor.
- 3 **Europa:** De ontwikkelingen die in de visie genoemd worden vergen vrijwel allemaal Europese afstemming en regelgeving. Een meer proactieve inzet van Nederland als lidstaat richting Europa is gewenst in dit visiedocument.
- 4 **De transitie kent specifieke uitdagingen:** De sector kenmerkt zich door complexe en wereldwijde waardeketens van zeer hoog volume waarbij er geen sprake is van market pull voor groene chemie. De transitie wordt maatschappelijk gedreven vanuit klimaat-, geopolitieke- en werkgelegenheidsbelangen. Verder is kapitaalbehoefte zeer hoog en zijn ontwikkeltijden van nieuwe installaties lang. Ook is van belang de benadrukking in het visie document dat een sector specifieke aanpak nodig is.
- 5 **Gelijk speelveld als hoofddoelstelling benoemen:** Het is hierbij van belang te realiseren dat er voor de chemie niet een gelijk speelveld is ten opzichte van andere sectoren, dit speelt bijvoorbeeld bij de inzet van biograndstoffen voor brandstoffen (voorbeeld E10 benzine), maar ook hernieuwbaar versus fossiel (er is geen sprake van 'true pricing' bij fossiel). Dit betekent dat private duurzame initiatieven voor de chemie op achterstand staan ten opzichte van andere toepassingen. GCNE beveelt aan om het bereiken van gelijk speelveld in de visie als doelstelling op het hoogste niveau te benoemen.

- 6 Opschaling en ontbrekend businessperspectief zijn knelpunten. Industriebeleid moet nu prevaleren boven innovatiebeleid:** Op laag TRL niveau zijn veel 'proof of concepts' van innovatieve oplossingen beschikbaar, met name bij universiteiten instituten en grote bedrijven. De transitie wordt niet gehinderd door gebrek aan mogelijkheden maar gebrek aan opschaling van veelbelovende routes; dit is een knelpunt. Opschaling komt niet tot stand zonder uitzicht op terugverdienen van investeringen in een circulair bestel. Opschaling vraagt om stimulerend, coherent en stabiel lange termijn beleid dat als zodanig uitdrukkelijk deel dient uit te maken van de visie.
- 7 Technologie en grondstof agnostisch beleid:** De overheid dient stimulerende randvoorwaarden te stellen, de marktpartijen ondernemen binnen die randvoorwaarden. Het is van belang om in de visie vooral ruimte te laten voor verschillende initiatieven, nieuwe grondstoffen en technologieën. De behoefte is dermate groot dat alle routes zullen moeten worden ontwikkeld, de status van ontwikkelingen is ook dat vroege keuzes nog niet gemaakt kunnen worden. Rond de latere maatschappelijke uitrol echter dient de overheid tijdig afwegingen te kunnen maken voor efficiënt (toekomstig) gebruik van schaarse primaire energie en schaarse alternatieve koolstofbronnen gericht op noodzakelijke efficiëntie om zo goed mogelijk met schaarste om te kunnen gaan.
- 8 Rol rijksoverheid in verband met samenhang a) ketenvorming (nieuwe grondstoffen / chemie), b) beleid en c) financiering:** Deze kernelementen uit de Actieagenda GCNE februari 2021 worden goed benoemd. De onderlinge afhankelijkheid tussen deze kernelementen is enorm. De noodzaak om deze drie onderwerpen gelijktijdig en parallel te ontwikkelen dient benadrukt te worden. Financiering alleen zonder stimulerend beleid leidt niet tot het ontwikkelen van nieuwe ketens.
- 9 Impact monitoring wordt terecht genoemd:** Behalve het vaststellen van afdoende impact-potentieel om een verschil in de transitie te kunnen maken (geen niches), is monitoring op de voortgang van ontwikkeling op de hogere TRL schaal essentieel (startup / scaleup / uitrol) potentieel van (kandidaat) voor jonge bedrijven en initiatieven). Voor impact potentieel meting beveelt, GCNE aan om een grondstof en technologie agnostische koolstofboekhoudingssysteematiek in te stellen.

Ketenvorming

GCNE beveelt aan om het instrumentarium gericht op cross sectorale consortiumvorming (Chemie in verbinding met nieuwe sectoren (agro, recycling) en de energie sector die ook in transitie zijn, te benadrukken. In dit kader is het van belang dat:

- 1** Er uitdrukkelijk ruimte is voor nieuwe spelers en dat de vlag 'duurzame koolstof gebruik voor de chemie' zich niet eenzijdig richt op de huidige grote mondiale spelers in de basis chemie. Nieuwe spelers die in de visie een uitdrukkelijke plaats verdienen zijn:
- recycle branche;
 - biograndstoffenbranche vertegenwoordigd bijvoorbeeld in coöperaties;
 - de game changers, nieuwe bedrijfsinitiatieven voor alle drie koolstofroutes, vaak jonge bedrijven in start-up en scale-up fase of nieuwe initiatieven ontwikkeld vanuit bestaand MKB of grootbedrijf;

- grote energie bedrijven die zich richten op waterstof als grondstof en alternatieve routes voor waterstof nastreven (bijvoorbeeld vergassings initiatieven);
- Grote organisaties die merkeigenaar zijn, grote detailhandel organisaties en distributiecentra die een belangrijke rol kunnen spelen in inkoop en publiekscommunicatie rond het introduceren van inherent circulaire producten.

- 2 Gereserveerde middelen voor de groeifondsen CPNL en BBC vrij worden gemaakt en dat de groeifondsen ondersteund worden met name in de opschalingsvraagstukken;
- 3 Knelpunten in consortiumvorming dienen te worden geadresseerd. Specifieke onderwerpen dienen geadresseerd te worden zoals de regeling rond 'Ondernemingen in Moeilijkheden' die juist innovatieve start ups en scale ups raken: [verzoek GCNE ministerie EZ over onderneming in moeilijkheden](#).

Gedragswijziging

De toekomstige Nederlandse economie is er qua grondstoffenpositie bij gebaat als brand owners, retailers en consumenten hun productie-, koop- en consumptiegedrag afstemmen op circulariteit en beperkte niet-fossiele middelen (7R: refuse, redesign, reuse, etc.). GCNE beveelt aan om sterk in te zetten op concepten met merkeigenaren, distributiecentra en detailhandel om circulariteit in productontwerp te stimuleren en daarover met de vele consumenten ook uitdrukkelijk te communiceren. Dit zou deel moeten uitmaken van het visiedocument.

Beleid

GCNE beveelt aan om beleidsmaatregelen te structureren in 3 onderwerpen:

- 1 **Vraagcreatie.** Voorbeeld: de inzet op de nationale circulaire plastics norm. Vrijblijvendheid is onvoldoende, normering van hernieuwbare grondstoffen is essentieel om de noodzakelijke vraag naar hernieuwbare grondstoffen te creëren. ([Petitie Provincies en Platform GCNE](#)).
- 2 **Stimuleren van beschikbaarheid van nieuwe grondstoffen.** Voorbeeld: uniformering en vereenvoudiging van het 'einde afval dossier'. Hierbij is normering van grondstofverklaringen de kern van een oplossingsrichting. Deze genormeerde verklaringen kunnen onderwerp van certificatie worden en internationaal worden erkend: zie ook de door GCNE opgestelde [Roadmap End of Waste](#).
- 3 **Stimuleren van realisatie,** dit onderwerp wordt nader behandeld onder financiering.

Financiering

Nederlandse groene chemie bedrijven ervaren onoverkomelijke moeilijkheden om financiering aan te trekken voor de opschaling van TRL 5 (van demo) naar TRL 9 (commerciële schaal). Hierdoor kunnen ze geen alternatief worden voor de traditionele fossiel gebaseerde industrie. Hierdoor raakt het toekomstig verdienvermogen van Nederland en bijbehorende strategische reserve capaciteit in het gedrang. (Onderzoek [Transition Finance Network](#) (TFN) 2025 in opdracht van GCNE.)

Voor venture capital zijn de tickets te groot, de terugverdiensijd te lang en de risk-return ratio te groot. Voor institutionele beleggers zijn de tickets te klein en de risico's te groot. De private sector heeft op dit moment nog geen druk om te investeren. Om het toekomstig verdienvermogen van Nederland op basis van hernieuwbare grondstoffen veilig te stellen moet de overheid de leiding nemen en beveelt TFN onderstaande aan (voor meer info zie rapport pagina 10):

- 1 Zorg voor betere **support mechanisms** van de overheid om de grondstoffentransitie te steunen (denk o.a. aan SDE en vraagsturing);
- 2 Zorg voor **coördinatie en centralisatie** voor wat betreft (1) uitgifte van ruimte en vergunningen en (2) kennisuitwisseling enerzijds tussen startups/scaleups, anderszijds tussen startups/scaleups en de bestaande industrie;
- 3 Stel een 'industrie veteraan' aan om **overheid en industrie te leiden in het maken van keuzes** (welke waardeketens ondersteunen we, welk beleid hoort hierbij);
- 4 Zet een specifiek **fonds** op voor de opschaling van groene chemie met bijbehorend ticket grootte, risicoprofiel en in lijn met de gestelde prioriteiten (inspiratie vanuit Frankrijk).

GCNE neemt met haar partners (o.a. InvestNL, ROM's, TNO, NGF BBC) de lead voor de verdere uitwerking van het financieringsinstrument zoals voorgesteld in aanbeveling 4. Dit gaat helpen om beter inzicht te krijgen in de daadwerkelijk benodigde financieringsconstructie en toekomstige financieringsmogelijkheden (denk aan: aanwenden van Europese middelen of heralloceren van bestaande middelen).

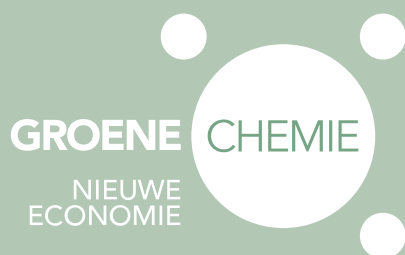
Dit onderwerp en de genoemde acties verdienen een meer prominente positie in het visiedocument.

Impact en Monitoring

GCNE beveelt aan om de transitie te begeleiden met een objectieve koolstofboekhouding, die energetisch en niet energetisch gebruik van koolstof voor de chemie inzichtelijk maakt. Omdat deze boekhouding koolstof centraal stelt worden hernieuwbare routes onderling vergelijkbaar en ook vergelijkbaar met fossiele routes. De boekhouding omvat:

- 1 De ontwikkeling van capaciteit en beschikbaarheid (commodities) van verschillende, specifieke niet-fossiele koolstofbronnen (soort en herkomst);
- 2 Substitutie van maatschappelijke consumptie van fossiele koolstof in chemische producten door niet-fossiele koolstof en/of CO₂-vrije energie;
- 3 De gerealiseerde efficiency van het gebruik van niet-fossiele koolstof: tussen bron en applicatie en per schakel;
- 4 De gerealiseerde afbouw van consumptie van fossiele koolstof in kunststoffen.

Voor dit onderwerp heeft GCNE concepten ter beschikking ter inspiratie, met name het denken volgens het Sources, Commodities, Intermediates, Applications, Resources model ([SCIARS](#)).

Groene Chemie Nieuwe Economie (GCNE) is er voor de gamechangers in de Circulaire Economie en bied zich aan als gesprekspartner voor de rijksoverheid

GCNE is een Nederlands platform dat zich richt op het versnellen van de grondstoffentransitie in de maakchemie in Nederland: van fossiele grondstoffen naar circulaire, biobased en CO₂-gebaseerde grondstoffen. GCNE richt zich daarbij op 'gamechangers', vaak jonge bedrijven in de scale-up fase. Het platform begeleidt deze bedrijven in hun financieringsvraagstukken en heeft mede daardoor een groot netwerk van innovatieve ondernemers en financiële organisaties en diep inzicht in obstakels waar de bedrijven mee kampen.

GCNE is binnen Nederland regionaal georganiseerd en werkt samen met de clusters Chemport, Smart Delta Resources, Moerdijk, Deltalinqs en Economic Board Zuid-Holland, Amsterdam Chemistry Network en Chemelot. GCNE is opgericht door de Regionale Ontwikkelings Maatschappijen, InvestNL, TNO en het kenniscentrum Brightsite in Geleen en wordt gesteund door de provincies Limburg, Noord-Brabant, Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Drenthe, Friesland en Groningen.

GCNE biedt de rijksoverheid aan om vanuit haar specifieke netwerk, kennis en kunde de rijksoverheid structureel te begeleiden in het transitievraagstuk Groene Chemie.